[2018] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 601

ਸੀਤਾਰਾਮ ਬਨਾਮਰਾਧੇ ਸ਼ਿਆਮ ਵਿਸ਼ਣਵ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2018 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 12000)

ਮਾਰਚ 06, 2018

[ਦੀਪਕ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ, ਏ.ਐਮ.ਖਾਨਵਿਲਕਰ ਅਤੇ ਡਾ. ਡੀ. ਵਾਈ. ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਰਾਜਸਥਾਨ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਿਯਮ, 2009:

ਉਪ ਨਿਯਮ 35 (5) (ਡੀ) ਅਤੇ 7 (3) - ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੇ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਚੋਣ - ਨੂੰ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ - ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨਿਯਮ 3(5)(d) ਦਾ - ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ - ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੀ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਸੰਭਾਲਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ : ਨਿਯਮ.3(5)(ਡੀ) ਹੁਕਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਜ਼ਾਨਾ ਚਲਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਜ਼ਾਨਾ ਚਲਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ – ਨਿਯਮ.7(3) ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ - ਇਸ ਲਈ ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਸੀ - ਚੋਣ ਕਾਨੂੰਨ।

ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ

ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ: 1. ਰਾਜਸਥਾਨ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਿਯਮ, 2009 ਦੇ ਨਿਯਮ 3(5)(ਡੀ) ਅਨੁਸਾਰ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਖਜ਼ਾਨਾ ਚਲਾਨ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ 'ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਸਹਿ-ਹੋਂਦ ਜਾਂ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਕੋਈ ਵਿਛੋੜਾ ਜਾਂ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਖਜ਼ਾਨਾ

ਚਲਾਨ ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੇ ਚਲਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 37] [625- ਬੀ-ਸੀ]

2. ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖਜ਼ਾਨਾ ਚਲਾਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਇਜਾਜ਼ਤ ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਗੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 37] [625-ਈ]

ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਮੁਨਸਿਫ ਅਤੇ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਤੇ ਹੋਰ 1981 WLN (UC) 78; ਬਜਰੰਗ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਕਨ੍ਹਈਆ ਲਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ RLW 2007 (2) ਰਾਜ 1551- ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

3. ਰਾਜਸਥਾਨ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਿਯਮ, 2009 ਦੇ ਨਿਯਮ 7 ਵਿੱਚ ਜੱਜ ਕੋਲ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਦੋਵਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਖਜ਼ਾਨਾ ਚਲਾਨ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ 'ਚ ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ 'ਚ ਪਾਬੰਦ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 38] [625-ਐਚ; 626- ਏ]

ਚਰਨ ਲਾਲ ਸਾਹੂ ਬਨਾਮ ਫਕਰੂਦੀਨ ਅਲੀ ਅਹਿਮਦ ਅਤੇ ਹੋਰ (**1975) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 832- ਦਾ ਅਨੁਸਰਨ ।**

ਚਰਨ ਲਾਲ ਸਾਹੂ ਬਨਾਮ ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਭੱਟ ਅਤੇ ਹੋਰ **(1973) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 530;** ਏਲਤੇਮੇਸ਼ ਰੇਨ ਬਨਾਮ ਚੰਦੂ ਲਾਲ ਚੰਦਰਕਰ ਅਤੇ ਹੋਰ **(1981) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 689- ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।**

ਕੇ. ਕਾਮਰਾਜਾ ਨਾਦਰ ਬਨਾਮ ਕੁੰਜੂ ਥੇਵਰ ਅਤੇ ਹੋਰ [**1959] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 583: ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1958 ਐਸ.ਸੀ. 687;** ਚੰਦਰਿਕਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਬਨਾਮ ਸ਼ਿਵ ਪ੍ਰਸਾਦ ਚੰਨਪੁਰੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ **[1959] 2 ਬੇਨਤੀ ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 527: ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1959 ਐਸ.ਸੀ. 827;** ਐਮ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਬਨਾਮ ਡਾ. ਐਚ.ਵੀ. ਹਾਂਡੇ ਅਤੇ ਹੋਰ **(1983) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 473;** ਓਮ ਪ੍ਰਭਾ ਜੈਨ ਬਨਾਮ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਅਤੇ ਹੋਰ **ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1959 ਐਸ.ਸੀ. 837: [1959] 2 Suppl. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 516;** ਬੁੱਧੀ ਨਾਥ ਝਾ ਬਨਾਮ ਮਨੀਲਾਲ ਜਾਧਵ **(1960) 22 ਈ.ਐਲ.ਆਰ. 86**; ਐਮ.ਵਾਈ. ਘੋਰਪਡੇ ਬਨਾਮ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਰਾਓ ਐਮ. ਪੋਲ ਅਤੇ ਹੋਰ (2002) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 289; ਟੀ.ਐਮ. ਜੈਕਬ ਬਨਾਮ ਸੀ ਪੌਲੋਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ (1999) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 274; ਡਾ. ਸ਼ਿਪਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਾਲ ਖੋਈਵਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ **(1996) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 181;** ਮੁਰਾਰਕਾ ਰਾਧੇ ਸ਼ਿਆਮ ਰਾਮ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਰੂਪ ਸਿੰਘ ਰਾਠੌਰ ਅਤੇ ਹੋਰ **ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1964 ਐਸ.ਸੀ. 1545: [1964] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 573;** ਜੀ.ਐਮ. ਸਿੱਧੇਸ਼ਵਰ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕੁਮਾਰ (**2013) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 776**; ਅਨਿਲ ਵਾਸੂਦੇਵ ਸਲਗਾਓਂਕਰ ਬਨਾਮ ਨਰੇਸ਼ ਕੁਸ਼ਲੀ ਸ਼ਿਗਾਓਂਕਰ (**2009) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 310 - ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।**

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

(1973) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 530	ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 13
[1959] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 583	ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ	ਪੈਰਾ 14
(1975) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 832	ਦਾ ਅਨੁਸਰਨ	ਪੈਰਾ 16
(1981)2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 689	ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 17
[1959] 2 Suppl. 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 527	ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ	ਪੈਰਾ 19
(1983) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 473	ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ	ਪੈਰਾ 21
[1959] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 516	ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ	ਪੈਰਾ 23
(1960) 22 ਈ.ਐਲ.ਆਰ. 86	ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ	ਪੈਰਾ 23

(2002) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 289	ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ	ਪੈਰਾ 24
(1999) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 274	ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ	ਪੈਰਾ 26
(1996) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 181	ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ	ਪੈਰਾ 26
[1964] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 573	ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ	ਪੈਰਾ 27
(2013) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 776	ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 28
1981 ਡਬਲਯੂ.ਐਲ.ਐਨ. (ਯੂ.ਸੀ.) 78	ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 35
(2009) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 310	ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ	ਪੈਰਾ 37
ਆਰ.ਐਲ.ਡਬਲਯੂ. 2007 (2) ਰਾਜ 1551	ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 37

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2018 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1200।

ਮਿਤੀ 03.07.2017 ਦੇ ਜੈਪੁਰ ਬੈਂਚ ਵਿਖੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ 2017 ਦੀ ਐਸ.ਬੀ. ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 8238 ਵਿੱਚ ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਵਕੀਲ ਮਹਾਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਆਦਿੱਤਿਆ ਸਿੰਘ, ਰਾਜੀਵ ਦਲਾਲ, ਅਵਧੇਸ਼ ਯਾਦਵ, ਗਗਨਦੀਪ ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਵਕੀਲ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਜੈਨ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਪੁਨੀਤ ਜੈਨ, ਪ੍ਰਵੀਨ ਚੌਧਰੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕ੍ਰਿਸਟੀ ਜੈਨ, ਅਭਿਨਵ ਗੁਪਤਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਿਯਲ ਜੈਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਯਸ਼ਿਕਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਹਰਸ਼ ਜੈਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਜੈਨ ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਿਸ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਦੀਪਕ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੁਖ ਨਿਆਧੀਸ਼ (CJI) 1. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਜਾਜਤ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਇਕੋ ਇਕ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜੈਪੁਰ ਬੈਂਚ ਵਿਖੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 2017 ਦੀ ਐਸ.ਬੀ. ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 8238 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ । ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਕਿਸ਼ਨਗੜ੍ਹ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਜਮੇਰ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੁਆਰਾ 2016 ਦੀ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 55 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ । ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਆਦੇਸ਼ VII, ਨਿਯਮ 11(ਡੀ) ਅਤੇ (ਈ) ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ (ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ.) ਦੀ ਧਾਰਾ 151 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਿਯਮ, 2009 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "2009 ਨਿਯਮ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਚਰਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ।

2. ਬੇਲੋੜੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੱਸਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਕਿਸ਼ਨਗੜ੍ਹ ਦੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਮਿਉਂਸਪਲ ਵਾਰਡ ਨੰਬਰ 28 ਅਤੇ 45 ਲਈ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਨ। ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੇ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਚੋਣ 45 ਵਾਰਡ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਕਤ ਅਹੁਦਾ ਓ.ਬੀ.ਸੀ. ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੋਵੇਂ ਓ.ਬੀ.ਸੀ. ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਚੋਣਾਂ ਮਿਤੀ 21.08.2015 ਨੂੰ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਵੱਲੋਂ ਗਿਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵੋਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 23 ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ 18 ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ 2015 ਦੀ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 180 ਇੱਕ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਚੁਣੇ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ ਕਿ 11 ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਬੈਲਟ ਪੇਪਰਾਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਛੱਡੇ ਸਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਉਕਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ

ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ 1,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ।

3. ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਜਵਾਬ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 2009 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 3(ਡੀ) ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ 7 ਨਿਯਮ 11 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 151 ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਉਕਤ ਆਧਾਰ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਸ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

4. ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ 2009 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਹਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਸ ਦੀ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਚੋਣ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ 1,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਚਲਾਨ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ 2009 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 7(3) ਅਨੁਸਾਰ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜੱਜ ਇਸ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ। ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰੋ ਜੋ ਉਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਮਿਤੀ 09.09.2015 ਨੂੰ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ 1,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਚਲਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਿਤੀ 16.09.2015 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹੀ ਮਿਤੀ 17.9.2015 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ 1,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਚਲਾਨ ਦੀ ਰਸੀਦ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿਚਾਰਨ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ।

5. ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਕਿ ਇਹ ਰਕਮ ਮਿਤੀ 16.08.2015 ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਉਂਕਿ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਉਕਤ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਰਸੀਦ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਆਦੇਸ਼ VII ਨਿਯਮ 11 ਤਹਿਤ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਆਧਾਰ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੀ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

6. ਉਪਰੋਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 2009 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿਚ ਦਰਜ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਆਦੇਸ਼ 7 ਨਿਯਮ 11(ਡੀ) ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਇਸ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਭੜਕ ਗਈ ਸੀ ਇਹ ਸਾਂਭਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਗਲਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅੱਗੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਸਾਰੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋਵੇਗਾ।

7. ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਮਹਾਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

8. ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਵਾਦ 2009 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ 'ਤੇ ਟਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਸਕੈਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। 2009 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ 3 ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਨਿਯਮ (3)3 ਉਹ ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਜਾਂ ਉਪ-ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਜਾਂ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਚੋਣ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਉਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 3(5) ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮ ਚੁਕਵਾਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: -

ਨਿਯਮ 3(5) ਇੱਕ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ-

(ਏ) ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਪਦਾਰਥਕ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਬਿਆਨ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(ਬੀ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਭਿਆਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵੇਰਵਾ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਭਿਆਸ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕਥਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਥਾ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਅਤੇ ਸਥਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

(ਸੀ) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਲਈ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1908 (1908 ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ 5) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਜਾਂ ਅਨੁਬੰਧ 'ਤੇ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ

(ਡੀ) ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਚਲਾਨ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ। "

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

9. 2009 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ 7 ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਨਿਯਮ 7 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (3) ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: -

ਨਿਯਮ 7. **ਜੱਜ ਦਾ ਫੈਸਲਾ:**

(3) ਜੱਜ ਉਸ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।

[ਰੇਖਾਂਕਣ ਸਾਡਾ ਹੈ]

10. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਯਮ 3(5)(ਡੀ) ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ 1,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਚਲਾਨ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਉਕਤ ਲੋੜ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਜੱਜ ਲਈ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਉਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਾ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਤੱਥ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਚਰਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਦਾ ਸਹੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਨਾ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ।

11. ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਜੈਨ ਦਲੀਲ ਦੇਣਗੇ ਕਿ 2009 ਦੇ ਨਿਯਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਖਜ਼ਾਨਾ ਚਲਾਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਖਜ਼ਾਨਾ ਚਲਾਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਆਮ ਨਿਯਮ (ਸਿਵਲ), 1986 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "1986 ਨਿਯਮ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ 2016 ਦੇ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ (ਸੀ.ਡਬਲਯੂ.) ਨੰਬਰ 7637 ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 08.08.2016 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

12. ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਅਤੇ 1986 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧੀਏ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨੁਸਖਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਹੈ।

13. **ਚਰਨ ਲਾਲ ਸਾਹੂ ਬਨਾਮ ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਭੱਟ ਅਤੇ ਹੋਰ**[1] **ਕੇਸ** ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਲੋਕ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਐਕਟ, 1951 ਦੀ ਧਾਰਾ 117 (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, "1951 ਐਕਟ") ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਸਮੇਂ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾ ਕਰਵਾਏਗਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਖਰਚੇ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਜੋਂ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਤੇ ਇਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਹੋਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ 1951 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 117 ਸਿਰਫ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ 2000/- ਰੁਪਏ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਸਿਰਫ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ। ਉਕਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 329(ਬੀ) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਦ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਦਨ ਜਾਂ ਸਦਨ ਲਈ ਕੋਈ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਦਨ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਵਾਲ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਉਚਿਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

1(1973) 2 SCC 530

ਅੱਗੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ:-

“3. ... ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ। ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ

ਕਰਨ ਜਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਵੇਕ ਸਿਰਫ ਚੋਣ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵੇਕ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਂ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਜਾਂ ਚੋਣ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। **ਐਨ.ਪੀ. ਪੋਨੁਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ, ਨਮਕਲ ਹਲਕੇ**[2] ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਕਹੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾ ਕਰੇ ਅਤੇ ਜੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲੈ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਅਣਜਾਣ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸੌਂਪਦੀ ਹੈ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

14. ਅਦਾਲਤ ਨੇ 1951 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 117 ਤਹਿਤ ਲੋੜੀਂਦੀ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇ. **ਕਾਮਰਾਜ ਨਾਦਰ ਬਨਾਮ ਕੁੰਜੂ ਥੇਵਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ**[3] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਜਿੱਥੇ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ 1951 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 117 ਦੀ ਅਣਸੋਧੀ ਵਿਵਸਥਾ ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਸੀ ਪਰ ਨਾ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਰਸੀਦ ਵਿੱਚ ਖਾਤੇ ਦੇ ਪੂਰੇ ਸਿਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਚੋਣ ~~ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਚੱਕ ਵਿੱਚ~~ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ

ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾ ਕੇ. **ਕਾਮਰਾਜਾ ਨਾਦਰ** (ਸੁਪਰਾ) ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਣਸੋਧੀ ਧਾਰਾ 117 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਸੀ-

[2] 1952 SCR 218 : AIR 1952 SC 64

[3] 1959 SCR 583 : AIR 1958 SC 687

"31. . .. ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨਾ ਬੇਤੁਕਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਰਕਮ ਧਾਰਾ 117 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 85 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 90(3) ~~ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ~~ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਉਦਾਹਰਣ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ "ਧਾਰਾ 117 ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਧਾਰਾ 117 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਸਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਰਸੀਦ ਵੀ ਜੋੜਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਧੀਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ 'ਤੇ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਹੈ ਚਾਹੇ ਉਹ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਸਕੱਤਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ।

32. ਜੇ ਇਸ ਲਈ ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਰਸੀਦ ਜਾਂ ਚਾਲਨ ਜੋ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਪਣੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਗਈ ਸੀ ਅਜਿਹੀ ਸੀ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਉਕਤ ਰਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਫਲ ਪਾਰਟੀ ਇਹ ਧਾਰਾ 117 ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਪਾਲਣਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਧਾਰਾ 117 ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸ਼ਾਬਦਿਕ

ਪਾਲਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

15. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਕਤ ਫੈਸਲਾ ਵੱਖਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਅੰਤਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ।

16. ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ **ਚਰਨ ਲਾਲ ਸਾਹੂ ਬਨਾਮ ਫਕਰੂਦੀਨ ਅਲੀ ਅਹਿਮਦ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ**[4] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਸਿੱਖਿਆਦਾਇਕ ਹੈ। ਉਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ 1974 ਦੇ ਐਕਟ 5 ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਤੇ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਚੋਣ ਐਕਟ, 1952 ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਧਾਰਾ 5-ਬੀ ਅਤੇ 5-ਸੀ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਧਾਰਾ 5-ਸੀ(1) ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਚੋਣ ਲਈ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਾਮਜ਼ਦ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਜਾਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਉਂਦਾ। ਧਾਰਾ 5-ਸੀ(2) ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਉਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦ ਤੱਕ ਕਿ ਧਾਰਾ 5-ਬੀ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਰਕਮ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਕੋਲ ਨਕਦ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਰਸੀਦ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਹੋਵੇ ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਰਕਮ ਉਕਤ ਰਕਮ ਹੈ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਨੂੰ 2500/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਚੈੱਕ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਧਾਰਾ 5-ਸੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 2500/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਚੈੱਕ ਭਰਨਾ ਧਾਰਾ 5-ਸੀ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਲੋੜ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਕਿ ਵਿਵਸਥਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਨਕਦ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ਜਾਂ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਰਸੀਦ ਜੋੜਨੀ ਪਵੇਗੀ ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਰਕਮ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਜਾਂ

ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖਜ਼ਾਨਾ ਚਲਾਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਤਲਬ ਹੈ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਅਤੇ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਰਕਮ ਦੀ ਰਸੀਦ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਪਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚਲਾਨ ਦਾਇਰ ਨਾ ਕਰਨਾ। ਸ੍ਰੀ ਜੈਨ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਦੋ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੈ, ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਨਾ ਮੰਨਕੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਸੀਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਉਕਤ ਪਹਿਲੂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਾਂਗੇ।

---

[4] (1975) 4 ਐਸਸੀਸੀ 832

17. **ਏਲਤੇਜ ਰੇਨ ਬਨਾਮ ਚੰਦੂ ਲਾਲ ਚੰਦਰਕਰ ਅਤੇ ਹੋਰ**[5] ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 1951 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 117 ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 329(ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸਰੋਤ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅਥਾਰਟੀ ਕੋਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜੋ ਉਚਿਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੇ 1951 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 117 ਤਹਿਤ ਲੋੜੀਂਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ 2000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਸੀ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਜਮ੍ਹਾ ਰਾਸ਼ੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ-

[5] (1981) 2 SCC 689

3. ਇਕੋ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 117 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ **ਚਰਨ ਲਾਲ ਸਾਹੂ ਬਨਾਮ ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਭੱਟ** (ਸੁਪਰਾ) ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ

ਸੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਇੱਕ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 117 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਰਕਮ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 86 (1) ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਉਸ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ ਜੋ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਧਾਰਾ 81, 82 ਜਾਂ 117 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਨਾਲ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਸੀ।

18. ਉਪਰੋਕਤ ਅਥਾਰਟੀ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਨਾਲ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਕਤ ਫੈਸਲਾ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ।

19. ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਜੈਨ ਨੇ ਕਾਫ਼ੀ ਪਾਲਣਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ **ਚੰਦਰਿਕਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਬਨਾਮ ਸ਼ਿਵ ਪ੍ਰਸਾਦ ਚੰਨਪੁਰੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ**[6]ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਉਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ 1951 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 117 ਦੀ ਅਣਸੋਧੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇ **ਕਾਮਰਾਜਾ ਨਾਦਰ** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 117 ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਜਾਂ ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਇਹ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਤਕਨੀਕੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਧਾਰਾ 117 ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਕੈਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ:

“. . . ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਾਮਰਾਜ ਨਾਦਰ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜਿਸ ਰਸੀਦ ਨਾਲ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਚਿੰਤਤ ਸੀ ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੀ ਰਸੀਦ ਨਾਲੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਰਾਬ ਸੀ। "ਰਿਫੰਡੇਬਲ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਦਲੀਲ ਇਸ ਤੱਥ

ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜੇਕਰ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਫਲ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇਸ ਰਕਮ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਬਾਰੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ 'ਰਿਫੰਡੇਬਲ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 117 ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉੱਤਰਦਾਤਾ 1 ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗੀ।

[6]1959 SUPP (2) SCR 527 : AIR 1959 SC 827

20. ਉਪਰੋਕਤ ਕਥਨ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ **ਚਰਨ ਲਾਲ ਸਾਹੂ (1)** (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

21. **ਐਮ. ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਬਨਾਮ ਡਾ. ਐਚ.ਵੀ. ਹਾਂਡੇ ਅਤੇ ਹੋਰ**[7] ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਬੈਂਚ 1951 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 117 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉੱਠਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਜੋਂ 2,000/- ਰੁਪਏ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ 1951 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 117 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ 1951 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 117 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਤਹਿਤ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ-

"20. ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ "" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਮਾਮਲਾ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਆਮ ਨਿਯਮ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹ, ਅਤੇ ਇਹ

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਹੀ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸਹਾਇਤਾ ਹੈ ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਾਰਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਆਖਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੰਨਾ 516 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਸਾਰੀ ਬਾਰੇ ਕ੍ਰਾਫੋਰਡ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਹਵਾਲਾ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ:

"ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਜਾਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਇਰਾਦੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਭਾਸ਼ਾ 'ਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਰਾਦਾ ਪਹਿਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਸਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਵਾਕਾਂਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਲਕਿ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਇਸ ਦੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਮਝਣ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਵੀ ਲਗਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

---

[7] 1983) 2 SCC 473

ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮਨਬੋਧਨ ਲਾਲ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ[8], ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਉਪਾਧਿਆਏ[9] ਅਤੇ ਰਜ਼ਾ ਬੁਲੰਦ ਸ਼ੂਗਰ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਮਿਊਂਸਪਲ ਬੋਰਡ, ਰਾਮਪੁਰ[10] ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮਨਬੋਧਨ ਲਾਲ ਕੇਸ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਜਿੱਥੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 320(3)(ਸੀ) ਨੂੰ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਮਾਂਟਰੀਅਲ ਸਟ੍ਰੀਟ ਰੇਲਵੇ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਨੋਰਮੈਂਡੀਨ[11] ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਿਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ:

" ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਹਨ ਜਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਕਸਰ ਉੱਠਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਆਮ ਨਿਯਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕੇਸ ਮੈਕਸਵੈਲ ਆਨ ਸਟੈਚਿਊਟਸ, 5 ਵੇਂ ਐਡੀਸ਼ਨ, ਪੰਨਾ 596 ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਪੰਨੇ ਵਿੱਚ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਕਿਸੇ ਜਨਤਾ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕੇਸ

ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰਕੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਗੰਭੀਰ ਆਮ ਅਸੁਵਿਧਾ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਿਯੰਤਰਣ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਮੰਨਣ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।

22. ਅਜਿਹਾ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ (ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ) ਨਿਯਮ, 1967 ਦੇ ਨਿਯਮ 8 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਉਕਤ ਨਿਯਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਹੈ ਕਿ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰਾਰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਵਿੱਚ ਪੈਸੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਧਾਰਾ 117 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ 1) ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਪਾਲਣਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਨਿਯਮ 8 ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਪੈਸਾ ਨਕਦ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਹ ਧਾਰਾ 117 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਇਕੋ ਇਕ ਢੰਗ ਹੈ।

23. ਉਕਤ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ:-

"ਸਾਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ। ਨਿਯਮ 8 ਦੀ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਤੇ ਮਕੈਨੀਕਲ ਵਿਆਖਿਆ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬੇਤੁਕੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 117 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨੂੰ 2000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਨਕਦ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਰਸੀਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ।

ਨਿਯਮ 8 ਇਸ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਹੈ ਕਿ ਨਕਦੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸੰਭਾਲਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨਕਦ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੇਗਾ। ਦੂਜੇ ਸਹਾਇਕ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਗਈ

ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੈਸਾ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੇ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 8 ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਯਮ 8 ਵਿੱਚ ਨਕਦੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 12 ਦੇ ਕਾਰਨ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ (ਮੂਲ ਪੱਖ) ਨਿਯਮ, 1956 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 31 ਦੇ ਨਿਯਮ 2 ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਆਦੇਸ਼ 31 ਨਿਯਮ 2 ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਆਦੇਸ਼ 31 "ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਪੈਸੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨ" ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਨਿਯਮ 2 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਵੀ ਲਾਡਮੈਂਟ ਸ਼ਡਿਊਲ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਸਿਵਾਏ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਫਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਵ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਜੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਨਿਪਟਾਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ। ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ 2000 ਰੁਪਏ ਨਕਦ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ ਭਾਵ ਲੇਖਾ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਚਲਾਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ। ਇਹ ਇਕੋ ਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਾਗੂ ਸੀ ਅਤੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਰਕਮ ਲੇਖਾ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰੀ-ਰਸੀਦ ਚਲਾਨ ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੇ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਨੇ ਨਕਦ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭੁਗਤਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੀ-ਰਸੀਦ ਚਲਾਨ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੀ ਰਸੀਦ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਿਯਮ 8, ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਏਜੰਟ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ **ਕੇ. ਕਾਮਰਾਜਾ ਨਾਦਰ** (ਸੁਪਰਾ)**, ਚੰਦਰਿਕਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ** (ਸੁਪਰਾ), **ਓਮ ਪ੍ਰਭਾ ਜੈਨ ਬਨਾਮ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਅਤੇ ਹੋਰ**[12] ਅਤੇ **ਬੁੱਧੀ ਨਾਥ ਝਾਅ ਬਨਾਮ ਮਨੀਲਾਲ ਜਾਧਵ**[13] ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 1951

ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 117 ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਜਾਂ ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਪਾਲਣਾ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। **ਚਰਨ ਲਾਲ ਸਾਹੂ (I)** (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ **ਏਲਤੇਮੇਸ਼ ਰੇਨ** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਕਿ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।

[12]AIR 1959 SC 837 : 1959 SUPP (2) SCR 516
[13](1960) 22 ELR 86

24. ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਾਂ ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ **ਐਮ. ਵਾਈ. ਘੋਰਪੜੇ ਬਨਾਮ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਰਾਓ ਐਮ ਪੋਆਲ ਅਤੇ ਹੋਰ**[14]ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਉਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, 1951 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 117 ਤਹਿਤ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 5 ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ **ਚੰਦਰਿਕਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ **ਐਮ. ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ **ਚਰਨ ਲਾਲ ਸਾਹੂ (1)** (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ **ਏਲਤੇਮੇਸ਼ ਰੇਨ** (ਸੁਪਰਾ) ਦੀ ਨੀਂਹ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਿਚਾਰ ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 5 ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮ ਵਜੋਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ 1951 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 117 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 117 ਦਾ ਮਕਸਦ ਬੇਲੋੜੀਆਂ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਚ ਸਫਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 117 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚੋਣ

ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਹੋਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਕਹੇ ਜੋ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਚਰਨ ਲਾਲ ਸਾਹੂ (1) (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਵੱਖਰਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ। ਏਲਤੇਜ ਰੇਨ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਜਮ੍ਹਾ ਰਾਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੁਰੱਖਿਆ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐਮ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ (ਸੁਪਰਾ) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਖਰਕਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ।

"ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇ. ਕਾਮਰਾਜਾ ਨਾਦਰ ਬਨਾਮ ਕੁੰਜੂ ਥੇਵਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 117 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਕੇਸ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਸੀਦ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਕ ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਿਆ ਕਿ ਕੀ 'ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ' ਸ਼ਬਦ ਧਾਰਾ 117 ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੀ। ਚਰਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 117 ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਭਾਗ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ,ਪਰ ਬਾਅਦ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਣਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ 2000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾ ਕਰਵਾਉਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਰਕਮ ਕਿਸ ਰਾਹੀਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਆਦਿ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। "

[14](2002) 7 SCC 289

(ਰੇਖਾ-ਰੇਖਾ ਸਾਡੀ ਹੈ)

ਉਪਰੋਕਤ ਉਦਾਹਰਣ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਪਰ ਮੋਡ ਨਹੀਂ।

25. ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪਾਲਣਾ ਅਤੇ ਇਲਾਜਯੋਗਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

26. ਟੀ.**ਐਮ. ਜੈਕਬ ਬਨਾਮ ਸੀ. ਪੌਲੋਸ ਅਤੇ ਹੋਰ**[15] ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੀ ਸਹੀ ਕਾਪੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨੁਕਸਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ **ਡਾ. ਸ਼ਿਪਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਾਲ ਖੋਈਵਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ**[16] ਵਿੱਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

"40. ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਇਹ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹਰ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਭਿੰਨਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ,ਬਲਕਿ ਪਦਾਰਥ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਨੁਕਸ ਹੈ ਜੋ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 81 (3) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 86 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਲੱਭ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਭਾਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਚਕੀਲੇਪਣ ਦੀ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਾਤਰਾ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸਲ ਕਾਪੀ ਤੋਂ ਗੈਰ-ਇਜਾਜ਼ਤ ਯੋਗ ਭਟਕਣ ਨਾਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 86 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸਹੀ ਕਾਪੀ ਵਿੱਚ ਮਾਮੂਲੀ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਘਾਤਕ ਨੁਕਸ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਾਲਾਂਕ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੁਕਸਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰਨਾ ਨਾ ਤਾਂ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਜੋਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜੋ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹਨ।ਇਹ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਕੋਈ ਸਖਤ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਫਾਰਮੂਲਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ..."

---

[15] (1999) 4 ਐਸਸੀਸੀ 274

[16] (1996) 5 ਐਸਸੀਸੀ 181

27. ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ **ਮੁਰਾਰਕਾ ਰਾਧੇ ਸ਼ਿਆਮ ਰਾਮ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਰੂਪ ਸਿੰਘ ਰਾਠੌਰ ਅਤੇ ਹੋਰ**[17] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ

ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਟੈਸਟ ਸਹੀ ਹਨ ਅਤੇ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

28. **ਜੀ.ਐਮ. ਸਿੱਧੇਸ਼ਵਰ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕੁਮਾਰ**[18] ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ **ਟੀ.ਐਮ. ਜੈਕਬ** (ਸੁਪਰਾ) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਵਿੱਚ ਨੁਕਸ ਬੀ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਲਈ ਘਾਤਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। **ਅਨਿਲ ਵਾਸੂਦੇਵ ਸਲਗਾਓਂਕਰ ਬਨਾਮ ਨਰੇਸ਼ ਕੁਸ਼ਲੀ ਸ਼ਿਗਾਓਂਕਰ**[19] ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ: -

“50. ਸਥਿਤੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਜੇ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸਮੱਗਰੀ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 83 ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਜ਼ਾਬਤੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਉਚਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।“

29. ਅਜਿਹਾ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ:-

"52. ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 83 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਇਲਾਜਯੋਗ ਨੁਕਸ ਹੈ ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਪਾਲਣਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਜੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 83 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੀਮਾ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

30. ਅਸੀਂ ਤੁਰੰਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਕਾਪੀ' 'ਤਸਦੀਕ', 'ਹਲਫਨਾਮਾ' ਅਤੇ ਇਲਾਜਯੋਗਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਫ਼ੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। **ਜੀ.ਐਮ. ਸਿਦੇਸ਼ਵਰ** (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 1951 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 83 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲਣਾ ਨਾ

ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਸੀਮਾ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਖਜ਼ਾਨਾ ਚਲਾਨ ਦੁਆਰਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀ ਨਾਲ ਚਿੰਤਤ ਹਾਂ ਜੋ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਿਯਮ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ 1951 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 117 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਨਿਯਮ ਮਿਊਂਸਪਲ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੈਰਾ 15 ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ-

[17] AIR 1964 SC 1545: 1964 (3) SCR 573

[18] (2013) 4 SCC 776

[19] (2009) 9 SCC 310

“15. ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਲੋੜੀਂਦੀ ਅਦਾਲਤੀ ਫੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ 1000/- ਰੁਪਏ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਕਾਪੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

31. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਮਿਤੀ 09.09.2015 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦਿਨ ਖਜ਼ਾਨਾ ਚਲਾਨ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਜੈਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਪੱਖ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1986 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਜਤਾਇਆ ਹੈ। ਨਿਯਮ 252, 253, 260, 261 ਅਤੇ 262 ਲਈ ਸਾਡੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ:-

“252. ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ:- (1) ਹਰੇਕ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਖਾਤਾ ਹੈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹਰੇਕ ਸਮੂਹ ਕੋਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਪੈਸੇ ਦੀ ਰਸੀਦ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਵੇਗਾ।

(2) ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਰਿਸੀਵਿੰਗ ਅਫਸਰ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਕੋਲ ਇਕੋ ਖਾਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਵਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(3) ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਿਸੀਵਿੰਗ ਅਫਸਰ ਦੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਛੁੱਟੀ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂ ਰਿਸੀਵਿੰਗ ਅਫਸਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੌਰਾਨ, ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦਾ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ ਆਪਣੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਰਿਸੀਵਿੰਗ ਅਫਸਰ ਦੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰੇਗਾ।

253. ਖਾਤਾ ਮੁਖੀ - ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਖਾਤੇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹਨਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: -

(1) ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮ;

(a) ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ:

(i) ਫਰਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤਹਿਤ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ;

(ii) ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ XX, ਨਿਯਮ 14 ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ XXIV ਨਿਯਮ 1 ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 83 ਅਧੀਨ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮ।

(iii) ਆਦੇਸ਼ XXII, ਨਿਯਮ 84 ਅਧੀਨ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮ ਜਾਂ ਕੋਡ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ XXI, ਨਿਯਮ 85 ਦੇ ਤਹਿਤ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ।

(iv) ਭਾਰਤੀ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 379(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮ।

(v) ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਬਦਲੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮ।

(vi) ਭੂਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮ।

(b) ਛੋਟੀਆਂ ਨਕਦ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ: -

(i) ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖਰਚੇ।

(ii) ਨਿਰਣਾ ਕਰਜ਼ਦਾਰਾਂ ਲਈ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਪੈਸਾ।

(iii) ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ, ਅਮੀਨਜ਼ ਅਤੇ ਆਰਬਿਟਰੇਟਰਾਂ ਦੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਖਰਚੇ ਆਦਿ;

(iv) ਕਮਿਸ਼ਨ ਫੀਸ;

(v) ਡਾਕ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਫੀਸ;

(vi) ਘੋਸ਼ਣਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀ ਲਾਗਤ;

(2) ਹੋਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸੇਵਾਵਾਂ।

A. ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ

(a) ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਫੀਸ;

(i).....

(ii) ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਅਦਾਲਤਾਂ;

(b) ਜੁਰਮਾਨੇ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤ;

(i).....

(ii) ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਿਆਂਇਕ ਅਦਾਲਤਾਂ;

(c) ਹੋਰ ਰਸੀਦਾਂ।

I. ਦਾਅਵਾ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਆਮਦਨ

(i).....

(ii) ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਿਆਂਇਕ ਅਦਾਲਤਾਂ।

II. ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ।

III. ਵੱਧ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਵਸੂਲੀ।

(i). . .

(ii) ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਿਆਂਇਕ ਅਦਾਲਤ।

IV. ਹੋਰ ਰਸੀਦਾਂ।

(i) .....

(ii) ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਿਆਂਇਕ ਅਦਾਲਤਾਂ

(ਡੀ) ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ।

ਨੋਟ: - ਉਪ-ਮੁਖੀਆਂ (ਏ), (ਬੀ) ਅਤੇ (ਸੀ) ਨੂੰ ਰਾਜ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਸਿਰਲੇਖ "065" ਹੋਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਪ-ਮੁਖੀ (ਡੀ) ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਸਿਰਲੇਖ "0.30" ਟਿਕਟਾਂ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਫੀਸ" ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਬਜਟ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮੁਖੀਆਂ ਅਤੇ ਉਪ-ਮੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਬਦਲ ਗਏ ਸਮਝੇ ਜਾਣਗੇ,

(3) ਵਿਭਾਗੀ ਨਕਦੀ ਸਮੇਤ

(i) ਸਥਾਪਨਾ ਦੀ ਤਨਖਾਹ।

(ii) ਯਾਤਰਾ ਭੱਤਾ।

(iii) ਸੰਕਟਕਾਲੀਨ ਸਥਿਤੀਆਂ।

260. **ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੈਸੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦਾ ਤਰੀਕਾ** - ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੈਸੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕੀਤੇ ਤਿੰਨ ਫਾਰਮ 'ਤੇ ਟੈਂਡਰ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਬਿਨੈਕਾਰ ਟੈਂਡਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਰੂਪ (ਐਫ. 23) ਦੇ ਕਾਲਮ 1 ਤੋਂ 4 ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਵੇਰਵੇ ਅਦਾਲਤੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਨਗੇ। ਬਿਨੈਕਾਰ ਫਿਰ ਟੈਂਡਰ ਮੁਨਸਰੀਮ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰੀਡਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦੇਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ ।

261. **ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਫ਼ਤਰੀ ਰਿਪੋਰਟ** - ਮੁਨਸਰੀਮ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਰੀਡਰ ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ ਫਿਰ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦਫਤਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਰਕਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਜੇ ਕੋਈ ਸਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਭੁਗਤਾਨ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਬਕਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਟੈਂਡਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਮੁਨਸਰੀਮ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਰੀਡਰ ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ ਫਿਰ ਟੈਂਡਰ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚਲਾਨਾਂ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰੇਗਾ।

262. ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ- ਭੁਗਤਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਟੈਂਡਰ ਦੇ ਡੁਪਲੀਕੇਟ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਰੂਪਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਿਯਮ 255, 256, 257 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਚੱਲੇਗਾ। ਨਿਯਮ 253 ਦੇ ਖਾਤਾ 1 (ਏ) ਅਤੇ (2) ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਸਾਰੀ ਰਕਮ ਲਈ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਮੁਨਸਰੀਮ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ

ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪਾਠਕ ਦੁਆਰਾ ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ ਟੈਂਡਰ ਫਾਰਮ ਮੁਨਸਰੀਮ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰੀਡਰ ਨੂੰ ਭੇਜਣਗੇ ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ। ਟੈਂਡਰ ਦਾ ਤੀਜਾ ਰੂਪ ਮੁਨਸਰੀਮ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰੀਡਰ ਦੁਆਰਾ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਟੈਂਡਰ ਦੀ ਦੂਜੀ ਕਾਪੀ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਸਲ ਕਾਪੀ ਸਬੰਧਤ ਕੇਸ ਫਾਈਲ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇਗੀ।

32. ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਆਮ ਵਿੱਤੀ ਅਤੇ ਲੇਖਾ ਨਿਯਮ ਭਾਗ 1 ਅਤੇ ਭਾਗ 2 ਵੱਲ ਵੀ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ 56 ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਨਿਯਮ 56 ਵਿਭਾਗੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਨ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ। -

“ਨਿਯਮ 54: (1) ਖਜ਼ਾਨੇ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਪੈਸੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਈ-ਭੁਗਤਾਨ ਚੈੱਕ, ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਬੈਂਕਰ ਚੈੱਕ ਅਤੇ ਪੋਸਟਲ ਆਰਡਰ ਦੁਆਰਾ ਨਕਦ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(2) ਚਲਾਨ : ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਖਾਤਿਆਂ 'ਤੇ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਪੈਸੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਫਾਰਮ ਜੀ.ਏ. 57 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਸੀਦ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਦੇ ਸਹੀ ਖਾਤੇ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ, ਜਿੱਥੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ, ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਸ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖਾਤਿਆਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪੈਸੇ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਚਲਾਨ ਵਰਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਨੋਟ ਹਾਲਾਂਕਿ ਈ-ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰਕ ਚਲਾਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੌਤਿਕ ਚਲਾਨ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਈ-ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਇੱਕ ਸਕ੍ਰੋਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਦੇ

ਵਰਗੀਕਰਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

xxx xxx xxx

ਨਿਯਮ 56: **ਵਿਭਾਗੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਨ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨਾ**: ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਭਾਗੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਪੈਸੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਚਲਾਨ ਬੈਂਕ ਖਜ਼ਾਨੇ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਪੈਸੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਵਿਭਾਗੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਮ੍ਹਾਂਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਚਲਾਨ ਖਜ਼ਾਨਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਦਖਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਿੱਧੇ ਬੈਂਕ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਨੋਟ: ਚਲਾਨਾਂ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਗਜ਼ਟਿਡ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਆਬਕਾਰੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਬਲੈਤਰਾ ਅਤੇ ਬੀਮਾ ਸਹਾਇਕ ਆਬਕਾਰੀ ਮਾਲੀਆ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਸੰਮਤੀ ਜਾਂ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਬੀਮਾ ਆਦਿ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਚਲਾਨ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹਨ।

33. ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਖਜ਼ਾਨਾ ਨਿਯਮ, 2012 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2012 ਦੇ ਨਿਯਮ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਨਿਯਮ 83 ਅਤੇ ਨਿਯਮ 86 ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ-

83. ਕਿਸੇ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਰਸਮੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵੀ ਰਕਮ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਖਾਤੇ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਮੰਗ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਲੀਆ

ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਮੰਨਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਤੁਰੰਤ ਉਚਿਤ ਮਾਲੀਆ ਮੁਖੀ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

xxx xxx xxx

86. ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਧੀਨ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਲੀਆ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਜ਼ਾਨਾ ਲਿੰਕਡ ਏਜੰਸੀ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਚਲਾਨ/ ਸਿਸਟਮ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਚਲਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਾਲੀਆ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਐਂਟਰੀਆਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਾਲੀਆ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਹਰੇਕ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਵਿਲੱਖਣ ਪਛਾਣ ਨੰਬਰ ਨਾਲ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਰਜਿਸਟਰ ਲਈ ਨੰਬਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਲੜੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਸਾਲ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਸੀਦਾਂ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਐਂਟਰੀਆਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਾਰੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਚਲਾਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਰੀਆਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਖਜ਼ਾਨਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਐਂਟਰੀ ਦੀ ਰਕਮ ਅਤੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਹਰੇਕ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਹੀ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਅੱਖਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਰੈਵੇਨਿਊ ਡਿਪਾਜ਼ਿਟ ਰਜਿਸਟਰ ਦਾ ਫਾਰਮੈਟ ਫਾਰਮ ਨੰਬਰ TY-2 ਵਿੱਚ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਨੋਟ: 1. ਰੈਵੇਨਿਊ ਡਿਪਾਜ਼ਿਟ ਰਜਿਸਟਰ ਹਰ ਸਾਲ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਪੁਰਾਣੇ ਰਜਿਸਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਪੰਨੇ ਉਪਲਬਧ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਮ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰੇਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਹਰ ਸਾਲ ਨੰਬਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਲੜੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

2. ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ “ਜਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ” ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਿ ਰਕਮ ਕਿਉਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

3. ਸਿਸਟਮ ਸੰਚਾਲਿਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਖਜ਼ਾਨਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਰੇਕ ਮਾਲੀਆ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀ ਲਈ ਨਵਾਂ ਖਾਤਾ ਬਣਾਏਗਾ। ਖਾਤਾ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਲੱਖਣ ਡਿਪਾਜ਼ਿਟ ਆਈ.ਡੀ. ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜੋ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਸਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ ਲਿੰਕ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗੀ।

34. ਸ਼੍ਰੀ ਜੈਨ ਨੇ ਫਾਰਮ ਜੀ.ਏ.-57 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਫਾਰਮ ਨਕਦ ਚਲਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਰਕਮ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਜਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 1986 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ 2012 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਸੰਚਿਤ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਜਮ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। **ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਵਿਦਵਾਨ ਏ.ਡੀ.ਜੇ. ਨੰਬਰ 2, ਚਿਤੌੜਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਹੋਰ**[20] ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਸਮਰਥਨ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਦੀ ਚੋਣ ਦੇ ਨਿਯਮ 85 ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ, 1994 ਦੀ ਧਾਰਾ 43 ਤਹਿਤ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਰਾਜਸਥਾਨ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਚੋਣ ਨਿਯਮ, 1994 (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, "1994 ਦੇ ਨਿਯਮ") ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉੱਠਿਆ ਸੀ। 1994 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 81 (2) ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ 50/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਉਂਦਾ। ਉਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਮਿਤੀ 28.02.2015 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਲਾਗਤ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਮਿਤੀ 12.03.2015 ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਮਿਤੀ 28.02.2015 ਨੂੰ ਹੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀ ਲਈ ਚਲਾਨ/ਟੈਂਡਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਖ਼ਰਚੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ

ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦਿਨ ਇਹ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਇਕੱਲੇ ਜੱਜ ਨੇ ਚੋਣ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 85 ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੀਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਜੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮ 25/- ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਰਫ ਤਾਂ ਹੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਮੁਨਸਰੀਮ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪਾਠਕ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ।

[20]ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ (ਸੀਡਬਲਯੂ) ਨੰਬਰ 7637 ਦਾ ਫੈਸਲਾ 8.8.2016 ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

35. ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਸਿੰਘ ਨੇ **ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਮੁਨਸਿਫ ਅਤੇ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਫਸਟ ਕਲਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ**[21] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਰਾਜਸਥਾਨ ਪੰਚਾਇਤ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਪੰਚਾਇਤ ਚੋਣ ਨਿਯਮ, 1960 ਦੇ ਨਿਯਮ 79 (2) ਅਤੇ (3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕੇਸ ਲਈ ਘਾਤਕ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ 792 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ-

"79 (2) ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ 50/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।"

36. ਵਿਦਵਾਨ ਇਕੱਲੇ ਜੱਜ ਨੇ **ਚਰਨ ਲਾਲ ਸਾਹੂ (II)** (ਸੁਪਰਾ) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ 79 (2) ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮਿਤੀ 21 ਫਰਵਰੀ 1978 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ

ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ 50/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਤਰਕਸੰਗਤ ਨਤੀਜੇ ਇਹ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਪੰਚਾਇਤ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਪੰਚਾਇਤ (ਚੋਣ) ਨਿਯਮ, 1960 ਦੇ ਨਿਯਮ 79(2) ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵਿਦਵਾਨ ਇਕੱਲੇ ਜੱਜ ਨੇ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

[21] 1981 WLN (UC) 78

37. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਢੰਗ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਗੈਰ-ਜਮ੍ਹਾ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਨਿਯਮਿਤ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਇਲਾਜਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤਸਦੀਕ, ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਦਸਤਖਤ, ਕਾਪੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਪਾਲਣਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਜਾਂ ਇਲਾਜਯੋਗਤਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਿਯਮ 3(5)(ਡੀ) ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਖਜ਼ਾਨਾ ਚਲਾਨ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਸਹਿ-ਹੋਂਦ ਰੱਖਣਾ ਜਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਾ। ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਖਜ਼ਾਨਾ ਚਲਾਨ ਅਤੇ ਖਜ਼ਾਨਾ ਚਲਾਨ ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਹੈ ਕਿ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 2012 ਦੇ ਨਿਯਮ ਜਦੋਂ ਉਚਿਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੇ ਚਲਾਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ **ਚਰਨ ਲਾਲ ਸਾਹੂ (1)** (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ **ਏਲਤੇਮੇਸ਼ ਰੇਨ** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਾ ਕਰਵਾਉਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਫੈਸਲੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ। ਐ**ਮ. ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ** (ਸੁਪਰਾ), **ਕੇ. ਕਾਮਰਾਜਾ ਨਾਦਰ** (ਸੁਪਰਾ), **ਚੰਦਰਿਕਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ** (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। **ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਇਕੱਲੇ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ 1986 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ

ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਹੈ ਜੋ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖਜ਼ਾਨਾ ਚਲਾਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਜਾਜ਼ਤ ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਗੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। **ਬਜਰੰਗ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਕਨ੍ਹਈਆ ਲਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ**[22]ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਮਿਤੀ 31.8.2005 ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮਿਤੀ 30.8.2005 ਨੂੰ ਵਕੀਲ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਨਾਲ 1959 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 53 ਤਹਿਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 30.8.2005 ਨੂੰ ਹੀ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 53 ਤਹਿਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। 1959 ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਮਿਤੀ 31.8.2005 ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

38. ਸ਼੍ਰੀ ਜੈਨ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਲਾਇਲਾਜ ਨੁਕਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲ ਸਾਨੂੰ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਯਮ 7 ਜੱਜ ਕੋਲ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਦੋਵਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹਾਂ ਕਿ ਖਜ਼ਾਨਾ ਚਲਾਨ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਪਾਬੰਦ ਸੀ।

[22] ~~RLW 2007 (2) Raj 1551~~

39. ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨੇ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ

ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕਲਪਨਾ ਕੇ. ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: - ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਨ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Prabhat Kiran, Advocate
D/923/2000
Bar Council of Delhi